

Handläggare
Johanna Strauss
Telefon: 08-50825262
Anna Forsström
Telefon: 08-50825085

Till
Socialnämnden
2023-01-23

Våld i nära relationer

Socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas rapport.
2. Socialnämnden överlämnar rapporten till berörda stadsdelsnämnder.
3. Socialnämnden överlämnar rapporten till övriga stadsdelsnämnder för kännedom.

Sammanfattning

Granskningen avser handläggningen av våldsutsattas ärenden inom relationsvårdsteamerna (RVT) vid stadsdelsförvaltningarna Farsta, Järva och Skärholmen, med fokus på vilka insatser de våldsutsatta får. Sammanlagt granskades 60 ärenden, där alla utom ett rörde kvinnor. Granskningen visade att det vid samtliga enheter fanns en god övergripande formell rättssäkerhet i handläggningen. Utredningarna följde i hög grad anvisningarna i Socialstyrelsens handbok¹ om hur våldet och dess konsekvenser ska utredas och standardiserade bedömningsmetoder användes i hög utsträckning. Barnrättsperspektivet var vidare en tydlig styrka. En skillnad i likställighet framträdde mellan stadsdelsförvaltningarna, specifikt vad gäller stöd till stadigvarande boende där stadsdelsförvaltningarna inte använder samma insatser och har olika beslutsmandat. Av de brukare som bedömdes uppnå den högsta farlighetsnivån fick majoriteten insatser som motsvarade behovet av skydd. I en stadsdelsförvaltning återfanns dock ett flertal ärenden där insatserna inte motsvarade behovet av skydd och där motivationsarbete inte framgick i tillräcklig utsträckning. Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner denna kvalitetsgranskning.

Socialförvaltningen
Avdelningen för stadsövergripande sociala
frågor

Storforsplan 36
Box 44
123 21 Farsta
Växel 08-50825000
Fax
socialforvaltningen@stockholm.se
<https://start.stockholm>

¹ Socialstyrelsen (2023) Våld i nära relationer. Handbok för socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården

Bakgrund

Det aktuella granskningstemat valdes ut för att komplettera och ge fördjupad insyn utifrån en tidigare genomförd översyn gällande stadens stöd till våldsutsatta.² Granskningsarbetet planeras utifrån en granskningsmodell som dels bygger på lagstiftningens bestämmelser om god kvalitet inom socialtjänsten och dels på de kvalitetsområden som 2010 utformats av Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR):

- Trygghet och säkerhet
- Självbestämmande och integritet
- Tillgänglighet
- Helhetssyn och samordning
- Kunskapsbaserad verksamhet
- Effektivitet

Ärendet

Nedan följer en analys av granskningsresultatet utifrån de kvalitetsområden SKR och Socialstyrelsen tagit fram samt en jämställdhetsanalys.

Trygghet och säkerhet

Det granskade materialet präglades av en hög grad av dokumentation i form av adekvata beslut och underlag vilket visar på god övergripande formell rättssäkerhet i handläggningen. Utredningarna följde i hög grad handbokens anvisningar om hur våldet och dess konsekvenser ska utredas och dokumenteras.

I den absoluta merparten av ärenden där skyddsinsatser beviljades fick den enskilde en placering på skyddat boende. Bedömningarna kring behov av skyddat boende tycktes så gott som alltid vara baserade uteslutande på behovet av skalskydd. Resonemang om den våldsutsattas behov av psykosocialt stöd framkom sällan. I stadens riktlinjer framgår att det psykosociala stödet kan vara lika viktigt att erbjuda som skalskydd.³

Självbestämmande och integritet

Av de brukare som fick högsta farlighetsnivå i FREDA farlighetsbedömning⁴ fick majoriteten insatser som motsvarade behovet av skydd. I Skärholmen återfanns dock ett flertal ärenden med högsta farlighetsnivå där insatserna inte motsvarade behovet av skydd. Ofta handlade detta om ärenden där den enskilde endast

² Socialförvaltningen (2023) Översyn av stadens stöd till den som utsätts för våld, sexuellt förtryck, prostitution och människohandel för sexuella ändamål

³ Socialförvaltningen (2023) Riktlinjer för handläggning av ärenden som rör våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål och sexuellt våld oberoende relation i Stockholms stad

⁴ Socialstyrelsen (2014) Manual för FREDA – Standardiserade bedömningsmetoder för socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer

ansökt om och beviljats stödsamtal vid RVC. Vid dialogmötet beskrev enheten att de arbetar motiverande utifrån den professionella bedömningen och försöker få personen att ta emot skydd. I granskningen återspeglades detta i låg grad i ärendedokumentationen.

I så gott som alla ärenden var den enskildes delaktighet och inflytande tydlig i handläggningen vilket visar på gott socialt arbete, präglat av lyhördhet och respekt för den enskildes integritet.

Helhetssyn och samordning

Skillnader i likställigheten framträdde i förevarande granskning vad gäller stöd till stadigvarande boende där Järva och Farsta använder sig av SHIS-boenden medan Skärholmen har en uttalad praxis att inte använda sig av SHIS boendeinsatser alls inom RVT. Istället kan dessa insatser beviljas av enheten för ekonomiskt bistånd, som då i praktiken blir ansvariga för de våldsutsattas behov av stöd till stadigvarande boende.

I de granskade ärendena belyste utredningarna den enskildes eventuella särskilda utsattheter väl. Det saknades dock ofta en *analys* kring hur den särskilda utsattheten påverkade den enskilde, om socialtjänstens insats behövde anpassas, eller om samverkan med andra aktörer planerades för att samordna och anpassa utifrån den enskildes särskilda behov.

Barnrättsperspektivet var en tydlig styrka i det granskade materialet på så sätt att barnets situation var väl uppmärksammat i vuxenhandläggningen.

Kunskapsbaserad verksamhet

En tydlig styrka vid samtliga förvaltningar var att merparten av ärenden innefattade standardiserade bedömningsmetoder som en del av utredningen, som regel FREDA.

Uppgifter om hedersrelaterat våld och förtryck förekom relativt sällan i det granskade materialet. Detta skulle kunna handla om urvalet men kan också vara en signal om att socialtjänsten inte lyckas fånga upp hedersaspekter i våldsärenden.

Socialförvaltningen kommer under 2024 ha hedersrelaterat våld och förtryck som ett särskilt fokusområde vilket innebär att frågan kommer följas löpande.

Effektivitet

I det granskade materialet återfanns vid alla förvaltningar exempel på utredningar som var mycket omfattande till sitt innehåll, som exempel upp mot 20 sidor. Detta trots att de avsåg ärenden med tydligt låg risk för fortsatt våld och rörde resursstarka brukare som endast ansökte om stödsamtal på RVC. I ljuset av de förändringar

som väntas i och med den nya Socialtjänstlagen⁵ skulle sådana ärenden efter en inledande screening som inkluderar en hot- och riskbedömning sannolikt kunna hanteras utan föregående myndighetsutövning.

Vid samtliga enheter i granskningen fanns en uttalad praxis kring de enskilda beslutens tidsomfattning. Det vanligaste var att placeringar på skyddat boende beviljades två veckor i taget vilket är likställt mellan stadsdelsförvaltningarna. Praxis med två veckors tidshorisont är dock förenat med stora negativa konsekvenser för de våldsutsatta. Kort framförhållning försvårar förutsättningarna för en behandlingsplanering såväl för den våldsutsatta som för medföljande barn. Det är viktigt att brukarens individuella förutsättningar och behov ges inflytande i relation till generella rutiner kring beslut.

Tillgänglighet

Såväl i utvärderingen av RVC⁶ som vid dialogmötena med enheterna diskuterades behovet av mer praktiskt stöd till våldsutsatta, framför allt avseende personer med särskild utsatthet såsom samsjuklighet, svag orientering i samhället eller funktionsnedsättning. Socialsekreterare från de tre granskade stadsdelsförvaltningarna beskrev att de ger praktiskt stöd i den omfattning de kan, men att utrymmet ofta är begränsat med hänvisning till arbetsbelastningen. Socialtjänstens arbete med våldsutsatta behöver fortsätta att utvecklas och individuella lösningar utifrån den enskildas behov behöver hittas eller skapas.

Jämställdhetsanalys

I granskningen ingick fler kvinnor än män vilket motsvarar hur fördelningen ser ut vid stadsdelsförvaltningarnas RVT, där majoriteten som är aktuella för utredning och insatser är kvinnor.⁷ Utifrån att endast ett av 60 ärenden rörde en man kunde inga slutsatser om skillnader i handläggningen utifrån kön dras. Det är av stor vikt att insatser görs så att fler våldsutsatta grupper i samhället nås, däribland män i både heterosexuella och homosexuella relationer vilka många gånger kan undvika att söka hjälp på grund av rädsla för att inte bli trodda såväl som på grund av skam.⁸

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för strategi och utveckling. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 17 januari 2024.

⁵ SOU 2020:47

⁶ Ersta Sköndal Bräcke högskola (2021) Utvärdering av Relationsvårdscentrum (RVC) i Stockholms stad

⁷ Socialförvaltningen (2023) Socialtjänstrapporten 2022

⁸ Mäns utsatthet för våld i nära relationer – Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) – Uppsala universitet (uu.se)

Funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 18 januari 2024.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning avseende våld i nära relationer vid stadsdelsförvaltningarna Farsta, Järva och Skärholmen. Vidare att rapporten överlämnas till berörda stadsdelsnämnder och att rapporten även överlämnas till övriga stadsdelsnämnder för kännedom.

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Våld i nära relationer – Socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Wolgast Carstorp, Socialdirektör	2024-01-11
Maria Karlsson, Verksamhetsutvecklare	2024-01-10